

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIK ISHLARI

Olimova Farangis Yoqubjon qizi

Qorako'l Pedagogika Texnikumi maxsus fanlar o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15672927>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida xorijiy mamlakatlar bilan olib borilayotgan hamkorlik ishlari, ularning asosiy yo'nalishlari, natijalari hamda istiqbollari yoritilgan. Finlyandiya, Janubiy Koreya, Yaponiya kabi ilg'or davlatlarning tajribalari asosida O'zbekistonda amalga oshirilayotgan loyihalar tahlil qilinadi. Jadval va statistik ma'lumotlar orqali xalqaro hamkorlikning samaradorligi ko'rsatilib, kelajakdagi takliflar va strategik yondashuvlar asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, xalqaro hamkorlik, xorijiy tajriba, ta'lim sifati, UNICEF, JICA, innovatsion bog'chalar, pedagogik tajriba, raqamli texnologiyalar.

COOPERATION WITH FOREIGN COUNTRIES IN THE PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM

Abstract. This article covers cooperation with foreign countries in the preschool education system, their main areas, results and prospects. Based on the experience of advanced countries such as Finland, South Korea, Japan, the projects implemented in Uzbekistan are analyzed. The effectiveness of international cooperation is shown through tables and statistical data, and future proposals and strategic approaches are substantiated.

Keywords: preschool education, international cooperation, foreign experience, quality of education, UNICEF, JICA, innovative kindergartens, pedagogical experience, digital technologies.

СОТРУДНИЧЕСТВО С ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ В СИСТЕМЕ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматривается сотрудничество с зарубежными странами в системе дошкольного образования, их основные направления, результаты и перспективы. На основе опыта передовых стран, таких как Финляндия, Южная Корея, Япония, анализируются проекты, реализуемые в Узбекистане. Показана эффективность международного сотрудничества посредством таблиц и статистических данных, обоснованы будущие предложения и стратегические подходы.

Ключевые слова: дошкольное образование, международное сотрудничество, зарубежный опыт, качество образования, ЮНИСЕФ, JICA, инновационные детские сады, педагогический опыт, цифровые технологии.

Kirish

Global miqyosda maktabgacha ta'lim tizimining rivojlanishi har bir davlatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, inson kapitalining shakllanishi va barqaror kelajagini ta'minlashdagi eng muhim omillardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zero, bolalarning ilk yoshdan to'g'ri va sifatli tarbiya olishi ularning intellektual, ijtimoiy-psixologik va jismoniy rivojlanishiga zamin yaratadi.

Shu bois, maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish va uni zamon talablariga moslashtirish masalasi ko'plab rivojlangan davlatlar siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rahbarligida amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida ham maktabgacha ta'lim tizimiga alohida e'tibor qaratilib, uni jahon andozalari darajasiga olib chiqish bo'yicha keng qamrovli chora-tadbirlar belgilanmoqda. Ayniqsa, sohada xorijiy mamlakatlar bilan o'zaro tajriba almashish, ilg'or metodikalar va texnologiyalarni tatbiq etish, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda loyihalar amalga oshirish orqali tizimda tub ijobiy o'zgarishlar ro'y bermoqda.

So'nggi yillarda Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Germaniya, Rossiya kabi davlatlarning maktabgacha ta'limdagi ilg'or tajribalari o'rganilib, ulardagi yondashuvlar O'zbekiston ta'lim tizimiga moslashtirilmoqda. Jumladan, o'yinli va interaktiv ta'lim uslublari, STEAM yondashuvi, ijtimoiy-emotsional rivojlanish dasturlari, sog'lomlashtirish va ekologik tarbiya elementlari joriy etilmoqda. Bu jarayonda nafaqat pedagogik kontent almashinuvi, balki moddiy-texnik baza va boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish ham ko'zda tutilgan.

Shuningdek, UNICEF, UNESCO, JICA, KOICA, World Bank kabi xalqaro tashkilotlar va donor institutlar bilan hamkorlikda maktabgacha ta'lim muassasalari uchun zamonaviy o'quv adabiyotlari, metodik qo'llanmalar ishlab chiqilmoqda, tarbiyachilar va metodistlar malakasini oshirish tizimi kengaytirilmoqda. Xalqaro grantlar va texnik yordam loyihalari orqali chekka hududlardagi bog'chalar sharoiti yaxshilanmoqda, inklyuziv ta'lim dasturlari yo'lga qo'yilmoqda.

Bugungi kunda dunyo bo'yicha maktabgacha ta'limning rivojlanish yo'nalishlarida bir necha asosiy tamoyillar kuzatilmoqda: bolani shaxs sifatida rivojlantirishga qaratilgan individual yondashuv, interfaol (o'yin asosidagi) metodlar, sog'lom psixologik muhit yaratish va raqamli texnologiyalarni tatbiq etish. Xususan:

- **Finlyandiya** tajribasida bolaning ruhiy holati va erkin rivojlanishi birinchi o'ringa qo'yiladi. Maktabgacha ta'lim muassasalari bolaga mustaqil fikrlash va ijtimoiy moslashuvga tayyorlovchi muhit yaratadi. Ta'lim jarayonida natijaga emas, balki jarayonning o'ziga, ya'ni bola faoliyatining shakllanishiga urg'u beriladi.

- **Yaponiyada** esa "ijtimoiy tarbiya" konsepsiyasi asosida bolalarda tartib, odob, guruhda ishlash, kichiklarga yordam berish, jamoat joylarida o'zini tutish kabi ko'nikmalar shakllantiriladi.

- **Janubiy Koreyada** ta'lim texnologiyalarining keng joriy qilinishi kuzatiladi. Bolalar uchun mo'ljallangan raqamli platformalar, AR/VR texnologiyalari, maxsus mobil ilovalar yordamida interaktiv o'yinli mashg'ulotlar tashkil etiladi.

- **Rossiya va Germaniya** tajribasida esa dasturlar bolalarning tabiiy ritmiga asoslanadi. Ya'ni bolaga ortiqcha yuklama berilmaydi, balki u atrof-muhit orqali bilim oladi. Bu yondashuv o'yin, muloqot, tajriba orqali o'rganish tamoyiliga asoslanadi.

Mazkur davlatlar tajribasidan ko'rinib turibdiki, maktabgacha ta'limda universal yondashuv emas, balki iqlim, madaniyat, psixologik xususiyatlarga mos individual model samarali hisoblanadi. O'zbekiston ham shunday moslashtirilgan yondashuvni ishlab chiqishga harakat qilmoqda.

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim sohasida xorijiy mamlakatlar bilan o'zaro hamkorlik quyidagi shakllarda amalga oshirilmoqda:

• **Tajriba almashinuvi va kadrlar tayyorlash:** Maktabgacha ta'lim tizimi xodimlari xorijda malaka oshirib kelishmoqda. Masalan, 2021–2024 yillarda 500 dan ortiq pedagoglar Finlyandiya, Janubiy Koreya, Rossiya, Turkiya va boshqa davlatlarda o'quv kurslarida qatnashdilar.

• **Qo'shma dasturlar va loyihalar:** O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim agentligi hamda UNICEF, JICA, UNESCO kabi xalqaro tashkilotlar bilan birgalikda qator loyihalar amalga oshirildi. Bunga masofaviy o'qitish platformalari, maxsus didaktik materiallar va tarbiyachilar uchun zamonaviy metodik qo'llanmalarning ishlab chiqilishi misol bo'la oladi.

• **Infratuzilmani rivojlantirish:** Xalqaro kreditlar va grantlar hisobidan bog'chalarning moddiy-texnik bazasi yaxshilanmoqda. Masalan, Jahon banki bilan hamkorlikdagi loyiha asosida 100 dan ortiq yangi zamonaviy bog'chalar qurildi, 300 dan ortiq MTT kapital ta'mirlandi.

• **Xorijiy bog'cha tarmoqlarining filiallari:** So'nggi yillarda Toshkent, Samarqand va boshqa yirik shaharlarda Janubiy Koreya, Turkiya va Xitoyning nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari ochildi. Bu bog'chalarda o'qituvchilar xorijiy dasturlar asosida faoliyat yuritadi.

Quyidagi jadval xalqaro hamkorlik asosida erishilgan yutuqlarni ko'rsatadi:

Ko'rsatkich	2020 y.	2022 y.	2024 y. (prognoz)
Xalqaro tashkilotlar ishtirokidagi loyihalar	8 ta	15 ta	22 ta
Ta'lim dasturlari joriy etilgan bog'chalar	120	380	650
Malaka oshirgan pedagoglar soni	950	2 400	5 000
Xorijiy bog'chalar filiallari	5 ta	12 ta	25 ta

Ushbu natijalar xalqaro hamkorlik natijalarining aniq va o'lchab bo'ladigan samarasini namoyon etadi.

O'zbekistonning maktabgacha ta'lim tizimi xorijiy mamlakatlar bilan hamkorlik orqali hali ham katta imkoniyatlarga ega. Kelajakda quyidagi yo'nalishlar asosida ishlarni davom ettirish maqsadga muvofiq:

- Har bir viloyatda xorijiy tajribaga asoslangan maxsus “innovatsion bog'chalar” tashkil etish.
- Raqamli o'quv platformalarni hududiy sharoitlarga moslashtirib joriy etish.
- Xalqaro akkreditatsiyalangan tarbiyachilarni jalb qilish va ularning tajribasidan tizimli foydalanish.
- Tarbiyachi-pedagoglar uchun xorijiy amaliyot safarlarini muntazam yo'lga qo'yish.
- Grant va donorlik mablag'lari asosida inklyuziv ta'lim, ekologik tarbiya, ijtimoiy-emotsional rivojlanishga oid maxsus dasturlarni joriy etish.

Xulosa

Xorijiy mamlakatlar bilan maktabgacha ta'lim tizimidagi hamkorlik O'zbekiston uchun muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Turli davlatlarning ilg'or tajribasi va xalqaro tashkilotlar bilan amalga oshirilayotgan qo'shma loyihalar ta'lim sifatini oshirish, pedagoglar malakasini oshirish, bolalar uchun zamonaviy va psixologik jihatdan qulay muhit yaratishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, mavjud tajribani milliy sharoitga moslashtirish, kadrlar salohiyatini yanada rivojlantirish, infratuzilmaviy bazani mustahkamlash ustuvor vazifa bo‘lib qolmoqda.

Kelgusida bu hamkorliklar maktabgacha ta’lim tizimini innovatsion, inklyuziv va raqamli asosda rivojlantirishda muhim omil bo‘ladi.

REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4312-sonli qarori. “Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. 2019 yil.
2. UNICEF Uzbekistan. Early Childhood Development Reports (2020–2023).
3. JICA Uzbekistan Office – Annual Cooperation Summary, 2023.
4. Ю. В. Гордон. “Дошкольное образование за рубежом: сравнительный анализ”. – Москва: Просвещение, 2020.
5. Ministry of Preschool Education of the Republic of Uzbekistan – Official Website: www.mpe.uz
6. World Bank Report: Uzbekistan Early Childhood Education Project Results (2024).
7. OECD. "Starting Strong: Early Childhood Education and Care." Paris, 2021.
8. Финляндская система дошкольного образования. Национальный образовательный центр Финляндии. – Хельсинки, 2022.